

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 45/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej Procházka & partners, spol. s r. o., Búdková 4, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 25Co/277/2018 z 28. apríla 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/267/2020 z 28. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 14. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľka sa žalobou domáhala určenia, že je vlastníčkou väčšinového spoluvlastníckeho podielu k pozemku, ktorého výlučným vlastníkom bol podľa zápisu v katastri nehnuteľností žalovaný. Sťažovateľka tvrdila, že (i) vlastníctvo nadobudla od svojho predchodcu dedením v roku 1970, (ii) spoluvlastnícky podiel jej predchodcu nebol nikdy konfiškovaný, (iii) prídelový výmer z roku 1949 sa vzťahoval len na podiel spoluvlastníka jej predchodcu, a nie na celý pozemok. Žalovaný pozemok nadobudol kúpnu zmluvou v roku 2004 od právnej nástupkyne osôb, ktorým bol prídelovým výmerom pridelený do vlastníctva.

3. Okresný súd zamietol žalobu sťažovateľky. Podľa zákona č. 148/1947 Zb., ktorým sa vykonávala dohoda medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva, mal osídľovací úrad právomoc s konečnou platnosťou rozhodnúť o splnení podmienok konfiškácie majetku osôb, ktoré sa považovali za osoby vystáňované do Maďarska. Na právomoc osídľovacieho úradu ani na konfiškáciu nemalo vplyv, ak sa osoba pôvodne zaradená do zoznamu na vystáňovanie z akéhokoľvek dôvodu nevystáňovala. Doložka na prídelovom výmere vydaná na to oprávneným krajským národným výborom potvrdila, že pozemok bol právoplatne konfiškovaný podľa dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb. o konfiškácii nepriateľského majetku a Fondoch národnej obnovy v znení neskorších predpisov (ďalej len „dekrét prezidenta“) a nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie č. 104/1945 Sb.“).

4. Okresný súd neakceptoval argument sťažovateľky, že prídelový výmer nemal účinky voči jej predchodcovi, keďže je bez významu, že v ňom nebol označený predchodca sťažovateľky, pretože doložka osvedčuje, že o splnení podmienok konfiškácie bolo rozhodnuté vo vzťahu k celému pozemku. Okresný súd, rešpektujúc viazanosť týmto, hoc aj nesprávnym rozhodnutím, nebol oprávnený preskúmať jeho vecnú správnosť, keďže pri verejných listinách platí podľa § 205 Civilného sporového poriadku vyvrátiteľná domnienka o pravdivosti ich obsahu. Sťažovateľka mohla navrhnúť dôkazy svedčiace o tom, že údaj o konfiškácii je nesprávny. Okresný súd dospel k záveru, že predchodca sťažovateľky stratil vlastníctvo k pozemku najneskôr vydaním prídelového výmeru a preto ho sťažovateľka nemohla nadobudnúť dedením. Naproti tomu prídelcovia nadobudli vlastnícke právo k pozemku, aj keď predchodca sťažovateľky nespĺňal podmienky konfiškačných predpisov alebo nebol osobou vystáňovanou do Maďarska. Nadobudnutie vlastníctva k pridelenej nehnuteľnosti je originárne, keďže ho prídelca nadobúda napriek tomu, že pôvodný vlastník nespĺnil podmienky na jeho stratu.

5. Okresný súd vylúčil vydržanie pozemku predchodcom sťažovateľky, ktorý v roku 1949 okrem vlastníctva stratil aj držbu k pozemku. Vychádzal z medzi stranami nespornej skutočnosti, že v 50. rokoch bol pozemok združený do družstva a bolo preukázané, že ho v roku 1955 združili prídelcovia. Zohľadnil aj to, že vydržanie bolo v roku 1964 zrušené a opätovne zavedené v roku 1982 s výnimkou možnosti nadobudnúť vlastníctvo vecí, ku ktorým mala socialistická organizácia právo užívania, čo platilo až do decembra 1991. Vylúčil vydržanie sťažovateľky v rokoch 1970 až 1999, v ktorom ako prenajímateľka uzavrela nájomnú zmluvu na pozemok, pretože nepreukázala jeho faktickú držbu, ako aj po roku 1999 pre nesplnenie desaťročnej doby, keď sa preukázateľne v roku 2008 dozvedela o spochybnení jej vlastníckeho práva. K rozhodnutiu o dedičstve predchodcu sťažovateľky uviedol, že zahrnutie majetku do dedičstva nepreukazuje vlastnícke právo a mohlo zakladať len dobromyseľnosť sťažovateľky o tom, že jej pozemok patrí.

6. Sťažovateľka sa proti rozsudku okresného súdu odvolala. Za v rozpore s princípom rovnosti zbraní považovala alternatívne konštatovanie, že ku konfiškácii došlo buď podľa dekrétu prezidenta alebo nariadenia č. 104/1945 Sb., keď tým okresný súd nahradil dôkaznú povinnosť žalovaného. Nespochybnujúc platnosť prídelového výmeru, poukázala na to, že v ňom nie je označený jej právny predchodca, a preto ho nemohol zaväzovať. Okresnému súdu vytýka, že neposudzoval všetky náležitosti prídelového výmeru ako verejnej listiny vo vzťahu k právam jej predchodcu. Poukázala aj na to, že prídelcovia, keďže nepodali návrh na vklad, nevedeli o jeho pridelení.

Sťažovateľka poukázala na to, že jej predchodca nebol nikdy presťahovaný do Maďarska, o čom predložila potvrdenia o jeho pobyte, a nikdy nestratil československé a nenadobudol maďarské občianstvo, čo boli podmienky prechodu vlastníctva na štát. Spoluvlastnícky podiel jej predchodcu tak nemohol byť skonfiškovaný, jeho vlastníctvo neprešlo na štát, čo vylučuje jeho prikázanie do vlastníctva prídelcov. Sťažovateľka nesúhlasí so záverom okresného súdu, že nie je nevyhnutné, aby sa vlastník konfiškovaného majetku reálne vystaľhoval. Podľa sťažovateľky nebolo preukázané, že by jej predchodca bol osobou určenou na vystaľhovanie, jeho podiel bol zaradený do zoznamu na konfiškáciu a okresný súd vychádzal z neexistujúceho rozhodnutia osídľovacieho úradu.

7. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu. K námietkam o prídelovom výmere uviedol, že ako doklad o vlastníctve bol vydaný v súlade s vtedy účinnými právnymi predpismi a vzhľadom na originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva nebol potrebný vklad do pozemkovej knihy. V inom ako správnom súdnom konaní nemôže byť preskúmaná vecná správnosť prídelového výmeru s výnimkou posúdenia, či nebol vydaný absolútne vecne nepríslušným orgánom. Preto okresný súd správne neskúmal, či boli splnené podmienky na konfiškáciu. Preto sú námietky sťažovateľky o nevystaľhovaní jej predchodcu ako podmienky straty vlastníctva bez právneho významu. Na podporu správnosti záverov okresného súdu poukázal na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I ÚS 419/2014, podľa ktorého v konaní o určovacej žalobe nie je prípustné preskúmať hmotnoprávne podmienky konštitutívneho rozhodnutia správneho orgánu. Nestotožnil sa s námietkou o alternatívnom konštatovaní právneho základu konfiškácie. Z doložky na prídelovom výmere vyplýva, že ku konfiškácii došlo podľa dekrétu prezidenta a aj nariadenia č. 104/1945 Sb., čo súviselo s tým, že ČSR bola v roku 1945 „dvojštátom“. K námietke o rozsahu účinkov výmeru vo vzťahu k predchodcovi sťažovateľky uviedol, že podľa konfiškačných predpisov nestačilo preukázať, že predchodca sťažovateľky nebol vystaľhovaný, keďže jeho majetok mohol byť konfiškovaný aj po vyčiarknutí zo zoznamu presídľencov alebo v súvislosti s konfiškáciou podielu predchodcu žalovaného. Keďže sťažovateľka nepredložila dôkazy o tom, že by bol majetok jej predchodcu vyňatý z konfiškácie alebo prídelový výmer zmenený či zrušený, nepreukázala existenciu vlastníckeho práva.

8. Sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu podala podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolanie, pretože jej súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jej patriace procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý súdny proces. Súdom vytkla porušenie práva na predvídateľnosť rozhodnutia a svojvoľný postup. Sťažovateľka nesúhlasila so závermi o (i) strate vlastníctva jej predchodcu, pretože preukázala, že jej predchodca nebol maďarskej národnosti a vystaľhovaný, čo vylučuje pridelenie pozemku predchodcom žalovaného, (ii) namietaní vecnej nesprávnosti výmeru, keď popierala len účinky vo vzťahu k jej predchodcovi, a (iii) alternatívnej konštatácii právneho základu konfiškácie. Podľa sťažovateľky sa krajský súd záverom o tom, že nebol potrebný zápis vlastníctva predchodcov žalovaného do pozemkovej knihy, odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Podľa rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 6Sžo/80/2009 je pre nadobudnutie účinnosti výmerov o vlastníctve pôdy potrebný zápis vlastníctva v pozemkovej knihe. Za absurdný považovala aj záver o možnosti prikázať do vlastníctva štátu podiel jej predchodcu, aj keď predmetom konfiškácie bol len podiel predchodcu žalovaného. Poukázala na dekrét prezidenta č. 108/1945 Zb., podľa ktorého konfiškácii podliehal

celý majetok, len ak osoba, ktorej majetok bol predmetom konfiškácie, bola väčšinovým spoluvlastníkom. Veľkosť spoluvlastníckych podielov predchodcov strán sporu vylučovala, aby bol podiel predchodcu sťažovateľky konfiškovaný v súvislosti s konfiškáciou podielu predchodcu žalovaného.

9. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. K vytýkaným skutkovým nedostatkom najvyšší súd uviedol, že nedostatočné zistenie skutkového stavu alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nepovažuje za vadu konania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Najvyšší súd, posudzujúc, či konanie nebolo postihnuté závažnými deficitmi v dokazovaní a či súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, prijaté v zrejmom omyle popierajúcom podstatu a zmysel práva na spravodlivý súdny proces, dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľky nie je prípustné. Okresný súd vykonal podrobné dokazovanie, rozsudok presvedčivo odôvodnil a krajský súd sa náležite vysporiadal s odvolacími námietkami. Najvyšší súd dodal, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku nezakladajú nesprávne právne závery konajúcich súdov.

III.

10. Podľa sťažovateľky bola ústavne neudržateľne zodpovedaná kľúčová otázka, či možno stratiť vlastníctvo na základe prídellového výmeru, ktorý sa netýkal spoluvlastníka a keď je právomoc na jeho vydanie podmienená konfiškáciou, ku ktorej nedošlo. Sťažovateľka súdom vytýka, že odmietli skúmať, či mal osídľovací úrad právomoc vydať výmer aj na podiel jej predchodcu, keď nebol konfiškovaný. Išlo o posúdenie pre vec rozhodujúcej otázky, ktorú pre ňu nepochopiteľným spôsobom súdy podradili pod prieskum vecnej správnosti rozhodnutia, a nie rozsahu právomoci osídľovacieho úradu. Podľa sťažovateľky bez predchádzajúcej konfiškácie absentuje právomoc osídľovacieho úradu vydať prídellový výmer.

11. Sťažovateľka namieta nesúlady výkladu konfiškačných právnych noriem s právom na súdnu ochranu v spojení s vlastníckym právom. Za svojvoľné označuje závery, že konfiškácia podielu jej predchodcu sa predpokladá a netreba ju preukázať. Poukazujúc na rozhodnutie najvyššieho súdu, označuje za neprípustné, aby pri verejnej listine – rozhodnutí o schválení ROEP, bola daná príslušnosť všeobecných súdov v civilnom konaní preskúmať jej platnosť, kým pri verejnej listine – prídellovom výmere, je táto príslušnosť vylúčená.

IV.

12. Námietky sťažovateľky v dovolaní a ústavnej sťažnosti sú odlišné. To mohlo byť spôsobené zmenou jej advokáta a iným prístupom k posudzovanej veci. Kým v dovolaní namietala vadu zmätočnosti spočívajúcu v porušení práva na predvídateľnosť rozhodnutia a zákazu svojvoľného postupu súdu, v ústavnej sťažnosti namieta neústavné zodpovedanie pre ňu rozhodujúcej otázky. Vo vzťahu k namietanému rozsudku krajského súdu treba uviesť, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Preto podľa § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktorému mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

13. Sťažovateľka argumentáciu o prekročení rozsahu právomoci osídľovacieho úradu tým, že prikázal do vlastníctva prídelcov celý pozemok, čoho kladná konštatácia by podľa sťažovateľky všeobecným súdom umožnila prieskum splnenia predpokladov konfiškácie podielu jej predchodcu, použila prvýkrát až v ústavnej sťažnosti. Sťažovateľka sa pred ústavným súdom domáha ústavne konformnej odpovede na otázku, či oprávnenie osídľovacieho úradu, ktorý vydal prídelový výmer, treba podriadiť pod prieskum rozsahu jeho právomoci alebo vecnej správnosti rozhodnutia správneho orgánu. To, či osídľovací úrad prekročil rozsah svojej právomoci, keď vydal prídelový výmer na majetok, ktorý nikdy nebol konfiškovaný, je bezpochyby otázkou právnou. V prípade sťažovateľky to platí o to viac, že sama v ústavnej sťažnosti označuje závery krajského súdu za právne a poukazuje na rozdielnosť dvoch právnych záverov o možnosti prieskumu verejných listín, citujúc rozhodnutie najvyššieho súdu. Sťažovateľka síce v podanom dovolaní namietala odklon od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu o nutnosti zavkladovania vlastníctva v pozemkovej knihe či rozpor právneho záveru o možnej konfiškácii podielu jej predchodcu v súvislosti s konfiškáciou predchodcu žalovaného so znením dekrétu prezidenta. Urobila tak však bez ďalšej argumentácie, ktorá by umožnila tieto okolnosti najvyššiemu súdu preskúmať v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Možno tiež dodať, že sťažovateľka pri vymedzení podstatnej otázky zjavne opomína, že v konaní nebolo bezpochyby preukázané, že ku konfiškácii podielu jej predchodcu nedošlo, keďže na základe právneho posúdenia konajúce dospeli k tomu, že len preukázanie neprerušeného pobytu na Slovensku samo osebe nestačí pre záver, že majetok tejto osoby nepodliehal konfiškácii.

14. Sťažovateľka ústavne neutržateľný nesúlad výkladu konfiškačných predpisov v dovolaní nenamietala. Len všeobecné, v texte dovolania pri dôvode podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku stratené, spochybňovanie právnych záverov nezodpovedá predpokladom prípustnosti dovolania. Právomoci ústavného súdu posudzovať ústavnú súladnosť právnych záverov okresného a krajského súdu predchádza právomoc najvyššieho súdu. Sama sťažovateľka obsahom a nevymedzením dovolacieho dôvodu podľa § 421 Civilného sporového poriadku vylúčila právomoc najvyššieho súdu, a tým aj ústavného súdu posúdiť, či v ústavnej sťažnosti namietaným výkladom konfiškačných predpisov bolo zasiahnuté do jej základných práv. Neuplatnením sťažnostných námietok v dovolaní, spôsobilých byť predmetom prieskumu najvyššieho súdu, ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu, sťažovateľka nevyčerpala právne prostriedky, ktoré jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd. Preto bola ústavná sťažnosť proti rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietnutá ako neprípustná.

15. Vo vzťahu k namietanému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka namieta, že najvyšší súd jej nepriznal ochranu voči pochybeniam krajského súdu, ale tieto pochybenia potvrdil. Najvyšší súd s ohľadom na dovolacie námietky sťažovateľky takúto ochranu sťažovateľke poskytnúť nemohol. Najvyšší súd sa ústavne súladným spôsobom vysporiadal s namietanou zmätočnosťou spočívajúcou v porušení práva na predvídateľnosť rozhodnutia a zákazu svojvoľného postupu súdu. Nemohol sa však vysporiadať s takými námietkami sťažovateľky, ktoré v dovolaní neuviedla. Neposkytnutie ochrany voči pochybeniam krajského súdu najvyššiemu súdu nemožno vyčítať, keďže najvyšší súd možné pochybenie krajského súdu, súc viazaný rozsahom podaného dovolania,

nebol oprávnený preskúmať. S ohľadom na už uvedené bola ústavná sťažnosť ako zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu